

Yasayı Beklerken: Hayvan Hakkı İhlalleri Raporu, Ocak 2020

Hayvan Hakları İzleme Komitesi (HAKİM), Türkiye’de bir ilk olarak hayvan hakları ihlallerini tür ayırt etmeksizin raporlamaya devam ediyor. Birazdan açıklayacağımız rakamları; insanlığın hayvanlar üzerinde kurduğu tahakkümün, toplumsal şiddetin, soykırımın ne denli korkunç ve can acıtıcı boyutlarda yaşandığının gözler önüne serilmesi, toplumun birçok kesimi tarafından yok sayılan hayvanlara yaşatılan zulmün görünür kılınması açısından oldukça önemli buluyoruz.

Türkiye’de hayvan haklarından bahsedildiğinde, insanların aklına daha çok kedi – köpek gelse de farklı türden milyonlarca hayvan, insanlığın zalimliğinden nasibini almış durumda ve almaya devam ediyor. Bu nedenle yaşanan hak ihlallerini raporumuzda hayvan türü olarak kategorize etmeyi tercih etmiyoruz çünkü ister insan olsun isterse herhangi bir insan dışı hayvan türü olsun, işkence, tecavüz, esaret, ihmal ve yaklaşan ölüm karşısında yaşanan acı, stres, korku aynı...

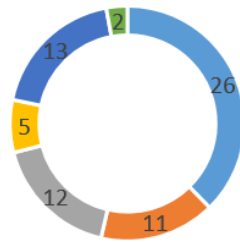
Yaşam hakkı gaspı

Ocak ayında, EN AZ 48 bin 348 yaşam hakkı gaspı raporlanmıştır. Bu sayısal verilere, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Ocak ayı hayvancılık verileri açıklanmadığı için mezbahalarda öldürülen hayvanların sayısını eklenememiştir. Raporda kaydedilen yaşam hakkı ihlalleri; toplu zehirlenme, kesici ve delici maddelerle ve ateşli silahla öldürme, cinsel şiddet, deri yüzme, balık ağına takılarak boğulmaya sebebiyet verme, sert cisimle şiddet uygulayarak öldürme, uzuv kesme ve ihmal nedeniyle ölümleri içermektedir. Ancak bilinmelidir ki mezbahalarda, balıkçılıkta, barınaklarda, hayvanat bahçelerinde, şirketlerin ve üniversitelerin araştırma laboratuvarlarında, eğitimlerde kayıtlı ve kayıtdışı olarak milyonlarca hayvan katledilmektedir. Fakat bu yaşam hakkı gasplarına dair “resmî” veriler, ancak bir sonraki yıl yayınlanmaktadır.

TÜİK verilerine göre, sadece 2019’da 1 milyar 213 milyon 274 bin tavuk ve hindi eti için öldürülmüş, eti için öldürülen sığır, manda, koyun ve keçi sayıları bu veriye dahil edilmemiştir. Milyonlarca erkek civciv daha doğar doğmaz katledilmiştir çünkü erkek civcivlerin yumurta ve et endüstrisi için bir değeri yoktur; şirketler onların yaşam hakkını da ekonomik çıkarları nedeniyle yok saymaktadır. Milyonlarca arı ve ipek böceği ise, bu sektörlerde çok acı koşullarda can vermektedir. Aynı katliam ve soykırım koşulları, suda yaşayan hayvanlar için de geçerlidir.

Avcıların, devletin kuralları ve izni ile hayvanların yaşam haklarına yönelik gaspları ise hiçbir şekilde bilinmemektedir. Bazı haberlerde, haklarında yaptırım uygulanan avcılarının sayısı verilirken bazı haberlerde sayı verilmemiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı 2018 yılı faaliyet raporuna göre, 2018 yılında, 6 bin 972 kaçak avcı yakalandığını, av turizmi kapsamında 2 bin 546 hayvanın öldürüldüğünü bildirmiştir. Avcılara uygulanan idari para cezası toplamının ise 6 milyon 506 bin 451 lira 20 kuruş olduğunu paylaşmıştır. Av kontrol ve denetimlerde el konulan ölü ve canlı yaban hayvan sayısı ise 7 bin 170’tir. Devlet güvencesi ile sürdürülen ve silah lobisi ile kol kola olan bu kanlı insan “hobi”sini kabul etmemiz hiçbir şekilde mümkün değildir. Yasalar ile güvenceye alınan bu eylem cinayetten başka bir fiil değildir ve bir an önce yasaklanması gerekmektedir.

Hangi haklar ihlal edildi?

- Yaşam Hakkı Gaspı
- Cinsel İstismar ve İşkence
- Terk edilme ve ihmalden kaynaklı
- Belediye çalışanları ya da kamu görevlilerinin sebep olduğu
- İnsan Menfaati için
- Yaşam alanını yok etme nedeniyle

İşkence

Bu bir aylık raporda, EN AZ 47 işkence vakası kaydedilmiştir. İşkence olarak tanımlanan hak ihlalleri ise, hayvan toplama sırasında uygulanan fiziksel ve psikolojik şiddet; ateşli silahla yaralama; yakma; kulak kesme; köpek dövüştürme; darp, kesici ve delici aletlerle, saldırılar olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak deney laboratuvarlarında; hayvan dövüşlerinde; sevk esnasında; süt çiftliklerinde, kürk çiftliklerinde, mezbahalarda devlet koruması ile hayvanların tutsak edildiği tesislerde, mekânlarda, hayvanlara yönelik sistematik, rutin bir işkencenin olduğunu biliyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan elde edilen veriye göre 2019 yılı Kasım ayına kadar 7 milyon 174 bin 352 hayvan yurtiçi sevk sırasında işkenceye maruz bırakılmıştır. Resmi olmayan verilere göre 2019 yılında, sadece adalarda 1400'den fazla at faytona koşturulma esnasında eziyet görmüştür. Türkiye'de köpek ve horoz dövüşleri yasadışı bir şekilde; boğa ve deve güreşleri ise "folklorik" oldukları iddiası ile devlet kontrolünde düzenlenerek hayvanlara yasal bir işkence uygulanmaya devam edilmektedir. Bu yüzden TBMM'den talebimiz hayvanların yanında olmaları ve her türlü hayvan dövüşünü tamamen yasaklamalarıdır.

2020 OCAK AYINDA HAYVAN HAKLARI İLE İLGİLİ KAÇ SORU ÖNERGESİ VERİLDİ?

*Bu veriler tbmm.gov.tr adresinden alınmıştır.

HAYVAN HAKLARI
İZLEME KOMİTESİ

Özgürlüğü kısıtlama

EN AZ 29 bin 804 özgürlüğü kısıtlama vakası raporlanmıştır. Özgürlüğü kısıtlama vakaları olarak; bazı hayvan türlerini yaşam ortamı ve türlerine uygun olmayan yerlere hapsedmek, sokak hayvanlarının sokaklardan toplatılarak hapsedilmeleri, alıkoyma olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak besi ve süt çiftliklerinde, hayvanlı sirklerde, yunus parklarında, kürk çiftliklerinde, hayvanat bahçelerinde, deney laboratuvarlarında, üniversitelerin araştırma enstitülerinde, yaban hayvanı üretim çiftliklerinde, kısacası hayvanların özgürlüğünün kısıtlandığı her mekân, tesis ve kuruluşta, on binlerce hayvanın tâbi tutuldukları esarete dair net bir veri bulunmamaktadır. Türkiye’de hâlâ faal olan 10 yunus parkında ise en az 50 yunusun, 51 kürklü fokun, 6 mors ve 4 beyaz balinanın tutsak edildiğini, 41 hayvanat bahçesinde de en az 16 bin hayvanın esir tutulduğunu biliyoruz. Ancak hayvanat bahçeleri, tematik akvaryumlar ve yunus parkları ile ilgili güncel veriye, yetkili olan Tarım ve Orman Bakanlığı üzerinden CİMER aracılığıyla ulaşamıyoruz; bilgi edinme başvurularımız her seferinde cevapsız bırakılıyor.

TÜİK verilerine bakıldığında ise, sadece 2019’da 1 milyar 265 milyon 415 bin 285 sığır, manda, koyun, keçi, tavuk ve hindinin özgürlüğünün kısıtlandığını görülmektedir. Hiçbir canlının başka canlıların menfaati gözetilerek özgürlüğünün kısıtlanamaması gerektiğini düşünüyoruz.

Cinsel şiddet

Bu raporda, medyaya yansıyan EN AZ 2 cinsel şiddet vakası raporlanabilmiştir. Ancak Türkiye’de tecavüz edilen hayvanlar arasında ineklerin, eşeklerin, koyunların, tavukların, ördeklerin, atların olduğu ve hayvana tecavüzün her gün gerçekleştiği de toplumun tüm kesimlerince bilinen ve kanıtlanamadığı için medyaya yansımamayan, erkekliğin dokunulmazlığı gerekçesiyle üstü örtülen bir gerçekliktir.

Cinsel istismar ve işkence

YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

Ocak 2020’de basına yansıyan ve HAKİM’e gelen ihbarlara göre, 1 kedi cinsel istismar, 1 kedi, 1 deve, 5 köpek uzuvları kesilip yakılarak ve asılarak, 2 su samuru darp edilerek öldürüldü.

Bu raporda “sunî tohumlama” diye bilinen cinsel şiddet vakalarına ise veri eksikliği nedeniyle yer verilememiştir. Süt ve et endüstrisinin devamı ve çıkarı için sayısız hayvana “sunî tohumlama” yöntemi ile rektumlarına kol sokulmak suretiyle vajinalarına demir çubuklarla yasal olarak tecavüz edildiği de bilinen bir gerçektir. TÜİK verilerine göre 2019 yılının Ekim ayına kadar 2 milyon 090 bin 771 hayvan bu cinsel şiddete maruz bırakılmıştır.

Beden dokunulmazlığının ihlali

Beden dokunulmazlığının ihlaline ilişkin bazı vakalar tespit edilmiş, ancak bu konuda sayısal bir veriye ulaşılamamıştır. Bugün Türkiye genelinde hiçbir standarda, meslek etiğine dikkat edilmeksizin, soykırım boyutlarında sokak hayvanlarına uygulanan kısırlaştırma işlemleri sırasında kaç hayvanın beden dokunulmazlığının ihlâl edildiğini, hayatını kaybettiğini bilmiyoruz.

Yine hayvan deneylerinde ve kuyruk, kulak, boynuz ve gaga kesme gibi hayvan endüstrisi müdahalelerinde kaç hayvanın beden dokunulmazlığının ihlâl edildiğine dair herhangi bir güvenilir veri bulunmamaktadır. Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu (HADMEK) her sene açıklaması gereken hayvan deneyleri ile ilgili verileri 2017 yılından beri açıklamamaktadır.

HAYVAN DENEYLERİNDE ÖLDÜRÜLEN HAYVANLARIN RAKAMLARINA 2017 YILINDAN BERİ ULAŞAMIYORUZ!

**HAYVAN DENEYLERİ MERKEZİ ETİK KURULU (HADMEK)
HER YIL AÇIKLAMASI GEREKEN RAKAMLARI 2017
YILINDAN BERİ AÇIKLAMİYOR!**

Bu rapora yün ve tiftik çiftliklerinde beden dokunulmazlığı ihlal edilen hayvan sayıları da eklenememiştir; TÜİK'ten alınan verilere göre sadece 2019 yılında kırılma esnasında beden dokunulmazlığı ihlal edilen hayvan sayısı 47 milyon 913 bin 069'dur. Hatırlatmak isteriz ki, Türkiye'de hayvan endüstrisi tesislerinde her gün bu muamelelerden geçen on binlerce hayvan bulunmaktadır.

Belediye ve kamu görevlileri eliyle yaşanan hak ihlalleri

Yine Ocak ayı içinde belediye çalışanları ve kamu görevlileri eliyle yaşanan 4 ihlal vakası raporlanabilmiştir. Bu vakalardan biri özel hareket polisi tarafından bir köpeğin vurulması, bir diğeri ise belediye çalışanının bir köpeği öldürmesidir. Türkiye genelinde yerel yönetimlerin hiçbir gerekliliği ve tıbbî açıklaması yokken, son derece kontrolsüz bir şekilde sokak hayvanlarını ölümcül sonuçları olan anestezi maddeleri ile topladığı da bilinen bir gerçektir. Soykırım boyutlarına varan bu ölümlerle ilgili hiçbir veri mevcut değildir. Kontrolsüz ve hayvan sağlığıyla uzaktan yakından alakası olmayan şahıslarca ve mobil kliniklerce uygulanan anesteziğin her zaman yaşama kastı vardır.

Belediye alışanı ya da kamu görevlisi eliyle yaşanan ihlaller

Ocak 2020'de basına yansıyan ve HAKİM'e gelen ihbarlara göre, 2 köpek yaşama alanından uzaklaştırıldı, belediye çalışanı tarafından 1 köpek öldürüldü, 1 köpek sakat bırakıldı, özel hareket polisi tarafından 1 köpek tfekte yaralandı.

Yaşam hakkının ideolojiler ve siyasetler üstü bir hak olduğunu ve yaşam hakkı gasbının hiçbir surette meşrulaştırılabilecek bir yanı olmadığını söylüyoruz. Hayvanların hakları her gün insanlar tarafından yok sayılıyor. Hayvanların hukuksal olarak "mal" statüsünde olması hayvanların yaşadıkları ihlallerin yaptırım ile sonuçlanmasının nn tıkıyor. Bu bir aylık rapor bize hayvana yönelik şiddetin münferit olmadığını, aksine toplumsal bir sorun olduğunu gösteriyor.

Hayvanların haklarının bir an önce geri verilmesi gerekiyor. Deėiřtirilmesi gündemde olan hayvan hakları yasasının hayvanların lehine sonuçlanması için herkesin süreci takip etmesi ve sürece dahil olması çok önemli. Unutmayalım ki bizler hayvanlara merhamet değil adalet borçluyuz.

Tüm canlılar için topyekn özgürlük arayışında olduğumuzu bir kez daha ifade ediyoruz. Hayatın her alanında katledilen, sömürülen, hakları görmezden gelinen hayvanların sesi olmaya devam edeceğiz.